

Захист інвалідів за законодавством України

Основним законом України із соціального захисту інвалідів є Закон «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» від 12.03.1991 р. № 875-12. Цей Закон визначає основи соціальної захищеності інвалідів в Україні і гарантує їм рівні можливості для участі в економічній, політичній і соціальній сферах життя суспільства, створення необхідних умов, які дають змогу інвалідам вести повноцінний спосіб життя згідно з індивідуальними здібностями та інтересами.

У законі зазначається, що інваліди в Україні володіють усією повнотою соціально-економічних, політичних, особистих прав і свобод, закріплених Конституцією України та іншими законодавчими актами.

У законі визначаються цільові сфери створення умов для нормальної життєдіяльності інвалідів, такі, як: діяльність державних органів влади, освіта, профорієнтація і працевлаштування, участь інвалідів у прийнятті рішень, матеріальне і соціальне оточення, фінансування соціальних проектів і програм із соціального захисту інвалідів. На виконання закону були прийняті ряд підзаконних і правових актів, національні програми, які регулюють механізм його реалізації.

У статті 2 закону визначається поняття «інвалід». Інвалідом є особа зі стійким розладом функцій організму, зумовленим захворюванням, наслідком травм або з уродженими дефектами, що призводить до обмеження життєдіяльності, до необхідності в соціальній допомозі та захисті.

У законі зазначається, що дискримінація інвалідів забороняється і переслідуються за законом.

Соціальний захист інвалідів з боку держави полягає у наданні грошової допомоги, засобів пересування, протезування, орієнтації і сприйняття інформації, пристосованого житла, у встановленні опіки або стороннього догляду, а також пристосуванні забудови населених пунктів, громадського транспорту, засобів комунікацій і зв'язку до особливостей інвалідів.

Порядок та умови визначення потреб у зв'язку з інвалідністю встановлюються на підставі висновку медико-соціальної експертизи та з урахуванням здатностей інваліда до професійної і побутової діяльності. Види та обсяги необхідного соціального захисту інваліда надаються у вигляді індивідуальної програми медичної, соціально-трудової реабілітації та адаптації.

Для проведення реабілітаційних заходів медичними закладами розробляється індивідуальна програма реабілітації, яка є обов'язковою для виконання державними органами, підприємствами (об'єднаннями), установами та організаціями. Захист прав, свобод і законних інтересів інвалідів забезпечується в судовому або іншому порядку, встановленому законом.

Державне управління в галузі забезпечення соціальної захищеності інвалідів здійснюється Міністерством праці і соціальної політики України, Міністерством охорони здоров'я України та місцевими радами народних депутатів України. Представники республіканських громадських організацій інвалідів є членами колегій згаданих міністерств. Міністерство праці і соціальної політики України спільно з іншими міністерствами і відомствами, місцевими радами на-

родних депутатів, громадськими організаціями інвалідів здійснює розробку й координацію довгострокових і короткострокових програм з реалізації державної політики щодо інвалідів та контролює їх виконання.

Групи інвалідності в Україні визначаються відповідно до Інструкції про встановлення груп інвалідності від 28.12.1991 р. № 16.01/20. Залежно від важкості інвалідності встановлюється перша, друга, третя група інвалідності. Питання про встановлення груп інвалідності розглядається після проведення діагностичних, лікувальних та реабілітаційних заходів. Рішення ґрунтується на оцінюванні комплексу клінічних, психологічних, соціально-побутових і професійних факторів. При цьому враховуються: характер захворювання, ступінь порушення функцій, ефективність лікування і реабілітаційних заходів, стан компенсаторних механізмів, клінічний і трудовий прогноз, можливість соціальної адаптації, потреба в різних видах соціальної допомоги, особисті установки, конкретні умови і зміст праці, професійна підготовка, вік та ін.

При огляді у медико-соціальних експертних комісіях у кожному випадку, незалежно від захворювання чи дефекту, проводиться комплексне обстеження усіх систем організму хворого з метою об'єктивного оцінювання стану здоров'я і ступеня соціальної адаптації, використовуються дані функціональних і лабораторних методів дослідження, проводяться опитування хворого, аналіз необхідних документів. Звертається увага на особисті установки інваліда, можливість соціальної адаптації. Огляд ґрунтується на принципах медичної етики і деонтології.

При винесенні рішення про інвалідність складається індивідуальна програма реабілітації, що передбачає послідовність з проведеними раніше медико-соціальними заходами, розглядається питання про потребу в різних видах реабілітації, соціально-побутових послуг, матеріальної допомоги.

При нестійких, зворотних морфологічних змінах і порушеннях функцій органів

і систем організму з метою спостереження за ефективністю лікування та проведення реабілітаційних заходів, станом здоров'я і ступенем соціальної адаптації проводиться періодичний огляд інвалідів через 1-3 роки.

Сьогодні державна політика соціального захисту інвалідів здійснюється відповідно до Законів України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», «Про реабілітацію жертв політичних репресій в Україні», «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» та інших законодавчих актів, норми яких визначають додаткові державні соціальні гарантії окремим категоріям інвалідів: інвалідам війни, інвалідам з числа осіб, котрі постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС, інвалідам з числа військовослужбовців тощо.

Пенсійне забезпечення інвалідів здійснюється згідно з законами України «Про пенсійне забезпечення», «Про пенсійне забезпечення військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та деяких інших осіб», «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», а також іншими законодавчими актами, зокрема «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів», «Про службу в органах місцевого самоврядування».

Отже, система соціального захисту інвалідів передбачає пенсійне обслуговування; соціальні допомоги; реабілітаційні програми та заходи щодо активізації життєдіяльності інвалідів (можливості працевлаштування, соціально-побутові та медичні заходи, інші програми).

*За матеріалами,
підготовленими фахівцями
Головного управління юстиції
у Рівненській області*